

Oili Valasmo

... VAIKKA VOISSA PAISTAIS! Kansalaisopistot Venäjä-tietämyksen tielle

Kun pysähdymme miettimään Venäjä-tietämystämme, huomaamme kenties osaavamme kertoa yhtä sun toista venäläisistä ja Venäjästä, myönteisiä ja kielteisiä asioita, faktoja ja luuloja. Suomihan on aina sijainnut paikallaan, kylki kyljessä jättinaapuri Venäjän kanssa. Hämmästyttävää kyllä, suomalaisten Venäjä-tietämys ja venäjän kielen taito ei kuitenkaan ole juuri sen korkeampi kuin muidenkaan eurooppalaisten.

Tämä tosiasia on valjennut meille vastikään Euroopan unioniin liittyttyämme. Muut eurooppalaiset ovat ilahtuneina vastaanottaneet Suomen Unioniin nimenomaan Venäjä-tietämyksen ja venäjänkielen taitajien maana! Tähän huutoon on ollut hankala vastata.

Olemme nyt kiireesti ryhdistäytymässä. Opetusministeriö on julkistanut Venäjän tuntemusta edistävän tavoiteohjelman. Hallinnon koulutuskeskus kouluttaa korkeita virkamiehiä ja kouluissa on alkanut **Venäjäkaaliin** -kampanja. Myös kansalaisopistoissa käynnistyy laaja koulutushanke Venäjä-tietouden lisäämiseksi. Hankkeessa ovat mukana Kansalais- ja työväenopistojen liiton (KTOL) lisäksi mm. Hallinnon kehittämiskeskus, Yleisradio ja Painatuskeskus Oy.

Tietoa Venäjästä! on KTOL:n tuottama Venäjätietouden opetussuunnitelma, joka ilmestyi kesällä. Tietoa Venäjästä! -projektin keskeinen tavoite on edistää suomalaisten Venäjän tuntemusta tarjoamalla joustavat opiskelumahdollisuudet maanlaajuisen kansalaisopistoverkoston kautta.

Koulutuksen yleisenä tavoitteena on ohjata näkemään Venäjä osana yhdistyvää Eurooppaa ja herättää suomalaiset huomaamaan ja hyödyntämään maamme tärkeä asema porttina Euroopasta Venäjälle.

Koulutus pyrkii tavoittamaan erityisesti ammattinsa vuoksi tai muutoin Venäjä-tietoutta tarvitsevat sekä henkilöt, jotka haluavat opiskella tavoitteisesti ja osoittaa tietonsa tutkintotodistuksella. Kohderyhmän rajauksesta huolimatta oppilaitokset voivat tarjota Venäjä-tietoutta kaikille avoimina kursseina ja luentoina.

Opetussuunnitelman tavoitteena on:

- edistää Venäjän ja erityisesti lähialueiden tuntemusta antamalla perustietoa Venäjän yhteiskunnasta, talouselämästä ja kulttuurista, maan menneisyydestä ja muutoksen tilasta
- johdattaa kulttuuripiirteiden merkityksen ja kulttuurierojen ymmärtämiseen
- tutustuttaa venäläisen kulttuurin toimintamalleihin ja venäläisyyden keskeisiin piirteisiin - auttaa selviytymään jokapäiväisen elämän tilanteista
- antaa tiedollista tukea Venäjän hallinnon tenttiin valmistautuville.

Tietoa Venäjästä! -opetussuunnitelma on KTOL:n julkaiseman EU-opetussuunnitelman (Suomen ja Euroopan vaihtoehdot) "sisar". Kumpaankin koulutukseen liittyy mahdollisuus osallistua tenttiin, jonka sisällöstä ja tarkastamisesta vastaa Hallinnon kehittämiskeskus HAUS. Venäjä-tietouden tentti on sisällöltään rajattu Venäjän hallintoon.

Venäjä-tietouden opetussuunnitelma on tarkoitettu opistoille ja muille aikuisoppilaitoksille Venäjä-koulutuksen herätteeksi ja suunnittelutyön virikkeeksi. Se tarjoaa erilaisia vaihtoehtoja ja apuneuvoja koulutuksen toteutukseen, mutta ei pyri olemaan valmis kurssisuunnitelma sellaisenaan toteutettavaksi.

Opetussuunnitelmaan kuuluu kirjallinen osa sekä kymmenen radio-ohjelmaa, joita voi käyttää myös oppimateriaalina. Kirjallisessa osassa on sisältöaluevalikon lisäksi koulutuksensuunnittelua ja toteutusta koskeva osa, joka antaa vihjeitä ja mahdollisuuksia opetusmuodon ja materiaalin valintaan sekä siihen, miten radio ja TV voivat toimia opetuksen voimavarana. Mistä tietoa? -osioon on koottu lista asiantuntijalaitoksista ja lyhyt kirjallisuusluettelo. Opetussuunnitelman sisältöosa koostuu useasta eri aihekokonaisuudesta ja niiden alateemoista. Sisältöalueet on tarkoitettu "modulivalikoksi", josta koulutuksen suunnittelija voi valita aihekokonaisuuden, joka on mielekäs kohderyhmän ja paikkakunnan tarpeita ajatellen.

Venäjä-koulutuksen ongelma ja haaste on, että kirjamuotoinen tieto vanheni nopeasti mullistusten myötä ja uutta tietoa on vielä kovin vähän saatavissa. Opetussuunnitelma suosittelee koulutuksen ja opetusmuodon avainideaksi aktiivista ja itsenäistä tuoreen tiedon etsimistä tiedotusvälineiden kautta. Tiedon puutetta helpottavat myös kaksi kirjaa, jotka ovat syntymässä Tietoa Venäjistä! -projektiin liittyen. Hallinnon kehittämiskeskus tuottaa Venäjän hallinnon oppikirjan, jonka pohjalta tentitään Venäjän hallinnon tentti. George Shurupovin "selviytymiskirja" johdattaa erilaisen kulttuurin toimintatapojen tuntemukseen ja kulttuurierojen ymmärtämykseen. Kumpikin kirja ilmestyy Painatuskeskuksen julkaisemana kuluvana syksynä. Koulutus alkaa syksyllä 1995 "pilottikokeiluna" kuudella paikkakunnalla yhteistyössä alue- tai paikallisradion kanssa, ja sen on tarkoitus laajeta vuoden aikana eri puolille maata.

Kuten Venäjä-tuntija Jukka Savolainen on toennut, kaikki eivät koskaan ymmärrä Venäjää, monet eivät edes halua. Venäjän ymmärtäminen lähtee historian, kulttuurin, venäläisen ihmisen tuntemisesta. Kirjallisuus auttaa paljon, samoin maassa matkustaminen, siellä avoimin silmin ja ennakkoluulottomasti liikkuminen. Niille, jotka eivät sittenkään Venäjää ymmärrä, lohduksen sanoiksi kuuluisan venäläisen runoilijan ja diplomaatin Fjodor Tjullshevin (1803-1873) säe: "Ei Venäjää voi järjellä ymmärtää, Venäjään voi vaan uskoa".